

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21.10.2020 r ZUS II Oddział w Ł. odmówił E. K. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze z uwagi na nieudowodnienie 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ uwzględnił 14 lat, 3 miesiące i 16 dni zatrudnienia w warunkach szczególnych z tytułu zatrudnienia w XXVI LO i LO im. T. K.:1.09.1990 – 17.12.1991, 21.12.1991 – 26.04.1992, 1.05.1992 – 19.05.1992, 23.05.1992 – 3.01.1993, 9.01.1993 – 14.09.1993, 25.09.1993 – 15.02.1994, 22.02.1994 – 25.04.1994, 30.04.1994 – 13.12.1994, 13.04.1995 – 13.09.1995, 13.11.1995 – 12.12.1995, 10.06.1996 – 29.09.1996, 1.09. 1999 – 25.10.2004, 10.11.2004 – 31.12.2008.

(decyzja – k. 27 akt ZUS)

W dniu 20.11. 2020 r. E. K. złożyła odwołanie od powyższej decyzji, kwestionując jej zasadność. Podniosła, iż organ rentowy nie uwzględnił lat pracy z ciężko chorymi dziećmi , które uczyła indywidualnie w domach przez wiele godzin dziennie w okresie 1.10.1986 – 31.08.1989, a także okresu pracy w Politechnice (...) - 29.12.1983 – 30.11.1988, polegającej na przygotowaniu stanowisk dydaktycznych do ćwiczeń z mechaniki gruntów, pomimo, iż musiała ukończyć (...) Studium (...) (lata 1984 – 1986), aby móc w tych zajęciach uczestniczyć.

(odwołanie – k. 3)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie przytaczając argumentację jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

(odpowiedź na odwołanie – k. 6)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni E. K. urodziła się w dniu (...)

(bezsporne)

W okresie 29.12.1983 – 30.09.1988 wnioskodawczyni była zatrudniona w Politechnice (...), w pełnym wymiarze czasu, na stanowisku stażysty (29.12.1983 – 28.03.1984) i asystenta naukowego – technologa (29.03.1984 – 30.09.1988) w Instytucie (...).

/świadcstwo pracy – w aktach ZUS/

Do obowiązków ubezpieczonej na stanowisku technologa należało m.in. przygotowywanie stanowisk dydaktycznych do ćwiczeń z mechaniki gruntów, współpraca w prowadzeniu ćwiczeń mechaniki gruntów , zaopatrywanie w sprzęt laboratoryjny i aparaturę dla potrzeb dydaktyki i nauki, wykonywanie prac doświadczalnych dla potrzeb zespołu. Przygotowywała stanowiska w laboratorium (...). W każde wakacje uczestniczyła w ćwiczeniach terenowych przez okres 2 tygodni. Prowadziła zajęcia z chemii fizycznej w latach 1984 – 1988. Prowadziła laboratorium z mechaniki gruntu. Mogło być to ok. 8 godzin tygodniowo.

/zakres obowiązków – k. 5, zeznania wnioskodawczyni – e – prot. z dnia 9.02.2021 r 00:01:37 w zw. z e – prot. z dnia 27.04.2021 00:02:49, zeznania świadka Z. O. e – prot. z dnia 9.02.2021 00:20:10, zeznania świadka S, S. – k. 34/

Wnioskodawczyni była zatrudniona XXVI LO w Ł., na stanowisku nauczyciela matematyki i fizyki:

- w okresie 1.10.1986 – 30.06.1987 – w wymiarze 9/18 godz.

- w okresie 1.09.1987 – 31.08. 1988 - w wymiarze 9/18 godz.

- w okresie 1.09.1988 – 31.08. 1989 - w wymiarze 9/18 godz.

- w okresie 1.09.1989 – 31.08. 1990 - w wymiarze 10/18 godz.

/zaświadczenie, świadectwo pracy w aktach ZUS, umowy – k. 5/

W okresie tego zatrudnienia ubezpieczona uczyła matematyki i fizyki chore dzieci. Była to praca z uczniem indywidualnym. Pracowała z pięciorgiem uczniów. Mogła pracować więcej niż wynikało to z siatki godzin, od 5 do 8 godzin.

/zeznania wnioskodawczyni – e – prot. z dnia 9.02.2021 r 00:01:37 w zw. z e – prot. z dnia 27.04.2021 00:02:49, zeznania świadka I. R. - e – prot. z dnia 9.02.2021 00:13:04, zaświadczenie – k. 25/

Dyrektor XXVI LO pismem z dnia 13.08.1988 r zwracał się do Dyrektora Biura Studiów i (...) Lasów Państwowych o wyrażenie zgody na podjęcie dodatkowej pracy przez ubezpieczoną na stanowisku nauczyciela dzieci niepełnosprawnych w wymiarze 4 godzin tygodniowo.

/pismo – k. 5/

W okresie 1.12.1986 – 31.09.1988 ubezpieczona była zatrudniona w Biurze Studiów i (...) Lasów Państwowych w Ł., w wymiarze 1/2 czasu pracy, a w okresie 1.10.1988 – 31.08.1990 – w pełnym wymiarze czasu pracy.

/świadectwo pracy – w aktach ZUS/

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny dowodów i zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne.

Zgodnie z art. 21 ust.1 ustawy art. 4 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2017 r. , poz. 664) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl art. 23 ust.1 i 2 powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (zob. np. M. Zieleniecki, Komentarz do art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX/el. 2017; wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15, LEX 2044406).

Przepisy art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,

2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art.21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skoro zgodnie z art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołująca się nie nabyła prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz. U. z 2017 r. , poz. 1383) za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei przepis art. 32 ust.4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia.

Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawczyni domagała się ustalenia, że w okresie zatrudnienia w Politechnice (...) oraz w XXVI LO stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania rekompensaty.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

Natomiast rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011. 237.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia.

W myśl § 21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez wnioskodawczynię w powyższym okresie była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach.

Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego oraz wzrostu emerytur i rent dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2011 r. I UK 393/10).

Zgodnie z § 15 rozporządzenia z 1983 roku nauczyciel, wychowawca lub inny pracownik pedagogiczny wykonujący pracę nauczycielską wymienioną w art. 1 pkt 1-7 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. - Karta Nauczyciela (Dz. U. z 1982 r. Nr 3, poz. 19, Nr 25, poz. 287, Nr 31, poz. 214 i z 1983 r. Nr 5, poz. 33), określoną w tej ustawie jako praca zaliczona do I kategorii zatrudnienia, nabywa prawo do emerytury na zasadach określonych w § 4 i jest uważany za wykonującego pracę w szczególnym charakterze.

W ocenie Sądu Okręgowego analiza zgromadzonego materiału dowodowego nie daje podstawy do stwierdzenia, iż wnioskodawczyni, będąc zatrudniona w spornym okresie w XXVI LO stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała pracę nauczyciela.

Z ustaleń wynika, że Wnioskodawczyni była zatrudniona XXVI LO w Ł., na stanowisku nauczyciela matematyki i fizyki:

- w okresie 1.10.1986 – 30.06.1987 – w wymiarze 9/18 godz.
- w okresie 1.09.1987 – 31.08. 1988 - w wymiarze 9/18 godz.
- w okresie 1.09.1988 – 31.08. 1989 - w wymiarze 9/18 godz.
- w okresie 1.09.1989 – 31.08. 1990 - w wymiarze 10/18 godz.

W okresie tego zatrudnienia ubezpieczona uczyła matematyki i fizyki chore dzieci. Była to praca z uczniem indywidualnym. Pracowała z pięciorgiem uczniów. Mogła pracować więcej niż wynikało to z siatki godzin, od 5 do 8 godzin. Przy czym nie zostało wykazane, iż ubezpieczona codziennie pracowała po 8 godzin, tym bardziej, że posiadała inne równoległe stosunki pracy. W szczególności dyrektor XXVI LO pismem z dnia 13.08.1988 r zwracał się do Dyrektora Biura Studiów i (...) Lasów Państwowych o wyrażenie zgody na podjęcie dodatkowej pracy przez ubezpieczoną na stanowisku nauczyciela dzieci niepełnosprawnych w wymiarze 4 godzin tygodniowo. Poza tym, nawet gdyby przyjąć, że ubezpieczona pracowała codziennie w godzinach ponadwymiarowych, to praca

w godzinach nadliczbowych (nawet dodatkowo wynagradzana) nie zwiększa nominalnego okresu zatrudnienia i nie wpływa w sposób szczególny na uprawnienia rentowe tak zatrudnianego pracownika. Dokonując analizy możliwości dodatkowego zaliczenia okresów pracy w szczególnych warunkach do wymaganego okresu 15 lat takiej pracy, należy przyjąć, że przy ustalaniu prawa do emerytury na podstawie art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy emerytalnej – ewentualna praca w godzinach nadliczbowych nie uzasadnia zwiększenia ani okresów składkowych, ani okresu pracy w szczególnych warunkach o liczbę przepracowanych dni ponad obowiązujące pracownika normy czasu pracy./ tak SN w wyroku z dnia 28.10.2015 wyrok w sprawie I UK 481/14, por. także SN w wyroku z dnia 15 czerwca 1999 r. w sprawie II UKN 606/98/

W przypadku drugiego z okresów spornych – zatrudnienia w Politechnice (...) to z ustaleń wynika, że w okresie 29.12.1983 – 30.09.1988 wnioskodawczyni była zatrudniona w Politechnice (...), w pełnym wymiarze czasu, na stanowisku stażysty (29.12.1983 – 28.03.1984) i asystenta naukowego – technologa (29.03.1984 – 30.09.1988) w Instytucie (...). Do obowiązków ubezpieczonej na stanowisku technologa należało m.in. przygotowywanie stanowisk dydaktycznych do ćwiczeń z mechaniki gruntów, współpraca w prowadzeniu ćwiczeń mechaniki gruntów, zaopatrywanie w sprzęt laboratoryjny i aparaturę dla potrzeb dydaktyki i nauki, wykonywanie prac doświadczalnych dla potrzeb zespołu. Przygotowywała stanowiska w laboratorium (...). W każde wakacje uczestniczyła w ćwiczeniach terenowych przez okres 2 tygodni. Prowadziła zajęcia z chemii fizycznej w latach 1984 – 1988. Prowadziła laboratorium z mechaniki gruntu. Mogło być to ok. 8 godzin tygodniowo. Trzeba podnieść, iż ubezpieczona zajmowała się czynnościami dydaktycznymi, choć nie udało się na podstawie zaoferowanego materiału dowodowego ustalić, w jakim dokładnie rozmiarze.

Należy też wskazać, że praca w charakterze nauczyciela akademickiego w szkole wyższej nie jest pracą w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 88 ust. 1 Karty Nauczyciela. Zgodnie z KN nauczyciel zaliczany jest do pracowników wykonujących pracę w szczególnym charakterze (art. 86 KN). Skoro ustawodawca w przepisie tym posłużył się określeniem „nauczyciel” bez bliższego określenia, to należy pod tym pojęciem rozumieć nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w przedszkolach, szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 ust. 1 KN, a więc nauczycieli zatrudnionych w jednostkach systemu oświaty (art. 3 pkt 1 KN). Nauczyciele akademicy nie są zatrudnieni w jednostkach systemu oświaty, a ich uprawnienia określa ustawa - Prawo o szkolnictwie wyższym./ tak w uchwale SN z 17 kwietnia 1989 r., III UZP 35/88, w wyroku SA w Katowicach z 25 października 2001 r. (III AUa 272/2001)

Mając na względzie powyższe, na podstawie powołanych przepisów prawa materialnego i art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd oddalił odwołanie wnioskodawczyni, wobec niewykazania co najmniej 15 – letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.